

Evropa v razvitem fevd.: Sredi 11. st. Evropa zelo razbita. Povezuje jo katoliška cerkev. Znotraj cerkve l. 1054 razlike → nastanek rimokatoliške in pravoslavne. Največja politična neenotnost je svet Rim. cesarstva nem. narodnosti (tudi slo). Več kot 300 držav. Cesarjeva oblast formalno-pravna. Odločajo posamezni veliki fevdalci. Pri določitvi cesarja 7 nem. volilnih knezov. V 2./3. 13. st. prišlo do interegnuma (brezvladja). Po 20 letih na oblasti človek, ki ga lahko nadzorujejo. L. 1073 cesar postane Rudolf Habsburški. Hitro je obračunal z nasprotniki (češki kralj Pšesmefsel). L. 1087 je prišlo med odloč. spopada. Otokan je umrl, Rudolf je sinovoma podaril Koroško, Štajersko, Avstrijo. /Razdrobljenost v Italiji, prevladujejo kneževine in svob. mesta kot Benetke, Genova, Pisa, Firence. Ni enotnosti, niti pravnega cesarja. V Z Evropi ni odločilna vladarjeva oblast. V Franciji in Angliji zasledimo te poskuse. L. 1215 izdana Magna charta Libertata, s katero dobijo baroni in visoka duhovščina pravico odločati o najpomemb. državnih zadevah (izdajanje zakonov, davki). Z listo postavljeni temelji ang. parlamentarizma (že v 13. st.). Postopoma nastaneta dve zbornici. 1. lordska, 2. poslanska (predstavniki mest). V Franciji stanovski sist. politike. 1. duhovščina, 2. plemstvo, 3. meščani, kmetje (brez vpliva na odločanje). Ni parlamenta, le generalni stanovi, ki imajo pomembnejšo vlogo šele v času Filipa Lepega v 14. st. /Na Pirinejskem polotoku še vedno čas arabske nadoblasti (Mavri), a se postopno osamosvajajo kneževine (Kastilija, Aragonija, Navarra, Portugalska). L. 1492 pade zadnja arabska država Granada. Nastaneta Španija in Portug. /Na S razpade kalmarska unija (Danska, Švedska, Norveška). /Na V Poljska s pomočjo Litve premaga Nemce (konec prodiranja proti V). Po padcu kijevske kneževine v 11. st. je ozemlje Rusije v 13. st. prišlo v roke Mongolov (kan). Po razpadu Zlate horde se postopoma krepí moskovska knež. Vodi jo Ivan Grozni, ki po padcu Carigrada prevzame V rim. cesarstvo. Da se okronati za carja, pravosl. cerkev gre v Moskvo. Na prehodu iz 15. v 16. st. se okrepi Ogrska. Vlada Matjaž Korvin. Po bitki pri Mohaču (1526) Turki premagajo jih, Ogrska pride pod Habsburžane. V 14. in 15. st. na Balkanu 2 državi: Srbija za časa Dušana Silnega (1331-1355). Na S do Save, Donave, na J do Peloponeza, na Z do Neretve, na V do Neste. Postane car, srbska cerkev pa patriarhija. Izdela zakonik. Po smrti Srbija razpade na fevd. posesti. Napadejo jih Turki, zavzamejo Makedonijo (pri Marici, 1371), leta 1389 dokončen poraz na kosovem polju. Srbija postane vazalna kneževina Turkov. Po l. 1402 do l. 1459 postane samostojna despotovina (poraz Turkov z Mongoli; bitka pri Angori). Po smrti Dušana se na zahodu krepí država bosna. Tvrdo l. se da okronati za kralja Bosne in Srbije. Razvije se plemstvo, cerkev (ne pobira dajatev; stečki). Po smrti Tvrdka razpade na fevd. posestva. Najbolj znana posest Štefana Vukčića Kosače. Postane gospod (herceg). Ozemlje pa Hercegovina.

Slovinci v fevd.: Po razpadu Karantanije v 11. st. se začnejo oblikovati slo. dežele. Vodile so jih nem. fevd. druž., ki so poskušale zaokrožiti dinastično ozemlje. Uspelo le Habsburžanom (po smrti celjskih 1456 in goriških 1500 grofov). Prišli smo pod AO do 1. sv. vojne. Celjski vzpon iz 14. v 15. st. pod vodstvom Hermana 2. Postalni volilni knezi. Friderik z Veroniko, Ulrik ubit → izumrtje. Kolonizacija: 1. faza (6. do srede 10. st.) Naseljevanje v V alpski plac; v rodovite doline, nenaseljena posročja; na osnovi kmetijske tehnike. Redka poselitev, malo prišlekov. 2. faza (sreda 11. do 13. st.) zunanja koloniz.; naseljevanje nemških družin na dravsko, sorško polje. Ortenburžani naselijo Kočevje s 300 družinami. 3. faza (od 13. do srede 15. st.) notranja višinska kolonizacija do 1000 m, razširjanje možnosti za kmetijstvo. Z njo se v 15. st. oblikuje narodna meja, ki je doživljala spremembe. 4. faza (16. in 17. st.) Naselitev prišlekov pred Turki. Bela Krajina, NM, Dravsko polje. So pravoslavni; sloj gostačev. Izgubimo še nekaj zemlje na jugu (Žumberak, Prezid, Čaber). Sl. etnična meja se je izoblikovala v 15. st. Potekala: na S od kraja Šmohor na Dobraš, Beljak, Osojsko j., S od Celovca (Gospa sveta) do naj S sl. vasi Djekše. Nato na Svinjo planino, Golico, Lamut, Kozjak, Radgona, po reki Rabi do Monoštra. Meja proti Ogrski od Monoštra do Sp. Lendave in dalje po Muri. Hrvaška meja na osnovi fevd. posesti in cerkvene org. Po naravnih mejah (Sotla, Gorjanci, Kolpa, Snežnik, Dragonja, Milje). Proti beneški rep. meja med it. ravnin. svetom in sl. hribovitim (Humin-Krmin). Naselitveno ozemlje je najprej obsegalo 76000 km²; do srede 15. st. manjše za 2/3 na 24000 km². V 19. st. manjše še za 2000.

Turška država: Turki so aziatsko nomadsko ljudstvo. Med ekspanzijo Mongolov naselili v mali Aziji. Najprej vazali Bizantincev